

BAHAGIAN I: PRODUK PERBANKAN ISLAM

1. Penggunaan Bil Penerimaan-i Dalam Pembiayaan Modal Perniagaan

Terdapat cadangan daripada institusi kewangan Islam (IKI) untuk memperkenalkan produk Bil Penerimaan-i (*Accepted Bill-i*) bagi membiayai modal perniagaan kepada pelanggan untuk membeli barangan mentah bagi memulakan perniagaan.

Tujuan cadangan produk Bil Penerimaan-i ini adalah untuk menyediakan alternatif kepada bil penerimaan sedia ada dalam pasaran bagi membolehkan ia didagangkan di pasaran sekunder tanpa melibatkan kontrak jual beli hutang (*bai' al-dayn*).

Cadangan modus operandi bagi produk tersebut adalah seperti yang berikut:

- i. Pada awal proses, IKI akan melantik pelanggan sebagai wakil untuk membeli barangan mentah dan IKI akan membuat pembayaran terhadap harga barangan tersebut serta memperoleh hak milik.
- ii. Pelanggan akan melakukan *wa'd* untuk membeli portfolio barangan secara *murabahah* daripada IKI pada tempoh matang. Sebelum tempoh matang, pelanggan diberi keizinan oleh IKI untuk menggunakan barangan tersebut.
- iii. Pelanggan juga boleh menjual barangan dengan izin IKI untuk mendapatkan tunai; atau menjual barangan dan menggantikannya dengan barangan yang sama nilainya dengan syarat komposisi aset nyata adalah tidak kurang daripada 51% daripada portfolio barangan. Sebarang keuntungan daripada penjualan barangan boleh diambil oleh pelanggan sebagai insentif oleh IKI kepada pelanggan (wakil).
- iv. IKI boleh menjual Bil Penerimaan-i di pasaran sekunder. Dalam hal ini, IKI akan bertindak sebagai wakil kepada pemilik baharu Bil Penerimaan-i dan penjamin bagi pelanggan asal.
- v. Pada tarikh matang, pelanggan asal akan menyempurnakan *wa'd* dengan membeli portfolio barangan tersebut secara *murabahah*.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-120 bertarikh 20 Januari 2012 telah memutuskan bahawa penggunaan produk Bil Penerimaan-i adalah dibenarkan dengan mematuhi perkara-perkara berikut:

- i. Subjek *wa'd* perlu mengambil kira perubahan yang mungkin berlaku ke atas portfolio barangan dan persetujuan pelanggan untuk melaksanakan *wa'd* kepada pihak yang memegang bil sekiranya berlaku pindah milik bil tersebut.
- ii. Klausula *wa'd* perlu menyatakan dengan jelas bahawa portfolio barangan yang dijanjikan untuk dibeli oleh pelanggan merangkumi:
 - (a) Bahan asal;
 - (b) Gabungan bahan asal dan barangan yang siap diproses;
 - (c) Gabungan bahan asal, barangan yang siap diproses dan wang tunai; atau
 - (d) Gabungan bahan asal, barangan yang siap diproses, barangan lain yang digantikan dan wang tunai.
- iii. Dalam situasi penjualan Bil Penerimaan-i dalam pasaran sekunder, di samping bertindak sebagai wakil, IKI juga perlu mengambil peranan secara berasingan sebagai penjamin bagi pembayaran kepada pihak yang memegang bil.

Asas Pertimbangan

Keputusan MPS ini berdasarkan pertimbangan-pertimbangan berikut:

- i. Pemakaian konsep *wakalah* dan *wa'd* dalam struktur dan operasi produk ini tidak bertentangan dengan Syarak.
- ii. Klausula *wa'd* berhubung portfolio barangan yang merupakan subjek *wa'd* yang akan dibeli oleh pelanggan mengambil kira perubahan yang berlaku terhadap portfolio barangan sepanjang tempoh matang bagi memastikan *wa'd* tersebut mengikat ke atas pelanggan (pemberi *wa'd*).

- iii. Kesan terhadap sesuatu kontrak adalah bergantung kepada terma dan syarat yang dipersetujui dalam kontrak selagi ia tidak bercanggah dengan kaedah umum Syarak. Ini adalah selaras dengan kaedah fiqh berikut:

الأصل رضى المتعاقدين ونتيجته هي ما التزمه بالتعاقد

"Hukum asal dalam akad adalah reda (persetujuan) kedua-dua pihak yang berkontrak dan kesan kontrak adalah berdasarkan hak dan tanggungjawab yang telah mereka persetujui dalam akad."¹

2. Penggunaan Konsep *Wa`d* Dalam Produk Repo Berjangka-i

Terdapat cadangan daripada IKI untuk memperkenalkan produk Repo Berjangka-i (*Term Repo-i*) yang melibatkan penggunaan *wa`d* bagi jual beli sekuriti. Prinsip Syariah yang digunakan bagi produk ini ialah jual dan beli balik (SBBA), *wa`d*, hibah, *hamisy al-jiddiyyah* dan *murabahah/musawamah*.

Cadangan produk ini yang melibatkan beberapa konsep Syariah bertujuan untuk pengurusan risiko jangka panjang sepertimana yang dilaksanakan dalam penyelenggaraan margin (*margin maintenance*).

Struktur produk adalah seperti yang berikut:

- i. Pelanggan menjual sekuriti sepiawai² (*fungible securities*) kepada IKI pada tarikh mula secara tunai. Hak milik (*legal title*) sekuriti sepiawai tersebut berpindah kepada IKI;
- ii. Seterusnya pelanggan berjanji untuk membeli komoditi daripada IKI berdasarkan *murabahah* komoditi secara tunai pada tarikh matang. Bagi mengukuhkan janjinya, pelanggan boleh meletakkan *hamisy al-jiddiyyah* sebagai deposit sekuriti kepada IKI. Memandangkan deposit sekuriti dimiliki oleh pelanggan, maka pelanggan juga mewakili IKI untuk melaburkan amaun deposit sekuriti tersebut berdasarkan konsep *wakalah bi al-istithmar* pada tarikh penilaian yang ditetapkan (*pre-determined valuation dates*);
- iii. Kemudian IKI berjanji untuk menghadihkan sekuriti sepiawai kepada pelanggan pada tarikh matang jika pelanggan menunaikan janji untuk membeli komoditi; dan

¹ Ahmad al-Zarqa', *Syarh al-Qawa'id al-Fiqhiyyah*, Dar al-Qalam, 1989, h. 482.

² Sekuriti sepiawai ialah sekuriti yang mempunyai nilai yang sama.

- iv. IKI berjanji untuk membeli komoditi daripada pelanggan secara *musawamah* dan diselesaikan secara penuh dan lani dari semasa ke semasa pada tarikh pemerhatian. IKI boleh meletakkan *hamisy al-jiddiyyah* sebagai deposit sekuriti kepada pelanggan berdasarkan konsep *wakalah bi al-istithmar* pada tarikh penilaian yang ditetapkan.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-121 bertarikh 29 Februari 2012 telah memutuskan bahawa produk *Term Repo-i* yang distrukturkan berdasarkan konsep jual beli, *wa'd*, hibah, *hamisy al-jiddiyyah* dan *murabahah/musawamah* komoditi adalah dibenarkan dengan parameter berikut:

- i. Konsep-konsep di atas dilaksanakan dengan turutan yang sesuai.
- ii. *Wa'd* diguna pakai bagi menunjukkan komitmen pihak-pihak untuk melaksanakan transaksi berikut:
 - (a) *Wa'd* daripada pelanggan untuk membeli komoditi daripada IKI pada tarikh matang.
 - (b) *Wa'd* daripada IKI untuk memberi hibah kepada pelanggan sekiranya pelanggan menyempurnakan *wa'd*nya.
 - (c) *Wa'd* daripada IKI untuk melaksanakan *musawamah* komoditi dengan pelanggan apabila berlaku peristiwa pencetus (*trigger event*) sepertimana yang dipersetujui.
- iii. Pelaksanaan hibah, iaitu pemberian sekuriti daripada IKI kepada pelanggan akan disempurnakan jika pihak pelanggan melaksanakan janji untuk melakukan transaksi *murabahah* komoditi dengan pihak IKI pada tarikh matang. Hibah ini adalah salah satu bentuk hibah bersyarat yang dibenarkan.
- iv. *Hamisy al-jiddiyyah* akan diberikan oleh pihak yang berjanji untuk melaksanakan transaksi bagi memastikan pelaksanaan janjinya dan sebagai petunjuk kapasiti kewangan pemberi janji. Dalam konteks ini, *hamisy al-jiddiyyah* boleh dilaburkan oleh pihak IKI berdasarkan *wakalah bi al-istithmar*.

- v. *Murabahah/musawamah* komoditi akan dilaksanakan berdasarkan *wa'd* yang dibuat oleh pihak pelanggan dan IKI.
- vi. Pihak pelanggan dan IKI boleh bersetuju sekiranya berlaku keingkaran (*event of default*) terhadap mana-mana *wa'd*, pihak yang tidak ingkar (*non-defaulting party*) berhak menuntut (*exercise*) pelaksanaan *wa'd* yang diberikan oleh pihak yang ingkar (*defaulting party*) dan ini akan mempercepatkan pelaksanaan janji pelanggan untuk membeli komoditi daripada IKI dan janji IKI untuk memberi hibah sekuriti sepiawai kepada pelanggan.

Asas Pertimbangan

Penggunaan dan pelaksanaan konsep *wa'd* dalam muamalat telah diakui oleh majoriti ulama. Struktur yang dikemukakan memerlukan *wa'd* bagi mengikat pihak yang berurusan dengannya. Maka tiada halangan Syarak untuk menggunakan *wa'd* dalam produk *Term Repo-i* ini.

Penggunaan konsep *hamisy al-jiddiyyah* juga tidak bertentangan dengan Syarak kerana ia bertujuan untuk melindungi kepentingan pihak-pihak yang terlibat dalam pemberian sesuatu janji. *Hamisy al-jiddiyyah* yang diberikan juga boleh dilaburkan setelah mendapat keizinan daripada pelanggan berdasarkan kontrak *wakalah bi al-istithmar*.

Penggunaan beberapa kontrak Syariah dalam satu produk adalah harus selagi mana kontrak-kontrak tersebut tidak menjejaskan objektif kontrak yang diguna pakai.

3. Variasi Kepada Produk Pembiayaan Aset-i *Musyarakah Mutanaqisah*

Secara umumnya, struktur produk pembiayaan berasaskan *musyarakah mutanaqisah* yang terdapat dalam amalan pasaran semasa boleh berlaku dengan melibatkan IKI dan pelanggan membeli sesuatu aset secara bersama berdasarkan bahagian yang ditentukan (contohnya 90:10) bergantung pada pembiayaan yang dipohon.

Bahagian aset yang dimiliki oleh IKI akan disewakan kepada pelanggan; dan bayaran ansuran bulanan akan digunakan oleh pelanggan untuk membayar sewa dan membeli bahagian pemilikan IKI secara beransur-ansur sehingga keseluruhan bahagian pemilikan IKI dibeli sepenuhnya oleh pelanggan.

Terdapat cadangan daripada IKI untuk memperkenalkan produk Pembiayaan Aset-i berasaskan *musyarakah mutanaqisah* dengan olahan yang melibatkan konsep *istisna'*, *ijarah mawsufah fi al-zimmah*, *ijarah* dan *wa'd*. Struktur cadangan olahan adalah seperti yang berikut:

- i. Pihak IKI akan membeli aset yang masih dalam pembinaan daripada pemaju di bawah kontrak *istisna'*, yang mana aset akan disiapkan oleh pemaju mengikut tempoh pembinaan yang dipersetujui.
- ii. Semasa tempoh pembinaan, pelanggan akan membayar sewa pendahuluan kepada IKI berdasarkan kontrak *ijarah* secara *mawsufah fi al-zimmah*.
- iii. Setelah aset disiapkan, *musyarakah* antara IKI dengan pelanggan akan bermula di mana IKI dan pelanggan akan membuat sumbangan modal terhadap *musyarakah* menurut kadar sumbangan modal yang dipersetujui dan *ijarah* juga akan bermula.
- iv. Formula bayaran yang dikenakan ke atas penyewa (pelanggan) sepanjang tempoh pembiayaan adalah:

Jumlah bayaran sewa = sewa tetap + sewa boleh ubah.

Sewa tetap menyamai jumlah pembiayaan pelanggan (*principal*) manakala sewa boleh ubah ialah jumlah keuntungan (*profit*) yang akan diambil oleh pihak IKI.

- v. Dari segi pengiraan sewa, sewa tetap dianggap telah terhutang oleh pelanggan bermula daripada perjanjian *ijarah* ditandatangani. Jumlah sewa tetap ini adalah bersamaan dengan jumlah prinsipal manakala sewa boleh ubah (*profit*) adalah bergantung kepada kadar pembiayaan semasa dalam pasaran.
- vi. Sekiranya sewa boleh ubah (keuntungan IKI) lebih rendah daripada kadar pasaran, IKI mempunyai dua pilihan, bergantung kepada persetujuan pelanggan iaitu:
 - (a) Mengekalkan bayaran sewa bulanan tetapi melanjutkan tempoh pembiayaan; atau
 - (b) Menaikkan bayaran sewa bulanan dan mengekalkan tempoh pembiayaan.

- vii. Sekiranya berlaku kerosakan pada aset *ijarah*, pihak IKI boleh menamatkan *ijarah* dan juga *musyarakah*. Walau bagaimanapun, IKI boleh meneruskan pembiayaan atas permintaan pelanggan berdasarkan janji (*wa'd*) oleh pelanggan untuk menggantikan/membaik pulih aset *ijarah* dengan segera.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-125 bertarikh 28 Jun 2012 memutuskan bahawa struktur cadangan variasi kepada produk pembiayaan aset-i berdasarkan *musyarakah mutanaqisah* seperti yang dikemukakan adalah tidak dibenarkan.

Asas Pertimbangan

Keputusan MPS ini berdasarkan pertimbangan bahawa konsep perkongsian (*musyarakah*) untung dan rugi dalam produk yang dicadangkan tidak jelas terutamanya dari aspek penentuan sewa tetap dan sewa boleh ubah.

4. Swap Kadar Keuntungan Secara Islam (IPRS) Menggunakan Dua Transaksi *Tawarruq*

Berdasarkan struktur IPRS yang menggunakan dua transaksi *tawarruq*, dua pihak (pihak A dan pihak B) akan memberi *wa'd* atau janji untuk masing-masing memasuki dua transaksi *tawarruq* yang berlainan pada suatu masa hadapan dalam sela waktu tertentu.

Pada waktu yang telah ditentukan, pihak A akan memasuki transaksi *murabahah* komoditi dengan pihak B berdasarkan nilai kadar keuntungan tetap. Manakala pihak B pula akan memasuki transaksi *tawarruq* yang lain berdasarkan nilai kadar keuntungan boleh ubah.

Dalam hal ini, MPS dirujuk berhubung dengan struktur IPRS yang menggunakan dua transaksi *tawarruq* masing-masing bagi menentukan kadar keuntungan tetap dan kadar keuntungan boleh ubah bagi setiap sela masa (*time interval*).

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-132 bertarikh 21 Februari 2013 telah meluluskan struktur produk IPRS yang mana dua transaksi *tawarruq* dilaksanakan masing-masing bagi memberikan kesan kadar tetap dan kadar boleh ubah pada setiap sela masa tertentu yang telah dipersetujui.

Asas Pertimbangan

Keputusan MPS ini berdasarkan pertimbangan terhadap dalil-dalil dan pandangan berkaitan keharusan *tawarruq* seperti yang berikut:

- i. Firman Allah SWT:

وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا

*"Dan padahal Allah SWT telah menghalalkan jual beli dan mengharamkan riba."*³

Berdasarkan pengertian umum ayat ini, para ulama berpendapat bahawa *tawarruq* diharuskan kerana ia merupakan sebahagian daripada kegiatan jual beli. Ia mungkin berlaku dengan tujuan memperolehi wang tunai sama ada dengan pengetahuan atau tanpa pengetahuan semua pihak yang terlibat.

- ii. Kaedah fiqh:

الأصل في المعاملات الحل حتى يقوم دليل على التحريم

*"Hukum asal muamalat adalah harus, kecuali ada dalil yang mengharamkannya."*⁴

- iii. Ulama semasa telah mengharuskan penggunaan *tawarruq* berdasarkan pandangan dalam kalangan mazhab Hanafi, Syafi'i dan Hanbali yang mengharuskan penggunaan *tawarruq*.

³ Surah al-Baqarah, ayat 275.

⁴ Ibn Uthaimin, *Al-Syarh al-Mumtî 'ala Zad al-Mustaqni*, Dar Ibni al-Jauzi, j. 8, h. 241.

5. **Swap Kadar Keuntungan Secara Islam (IPRS) Menggunakan Ciri Kadar Tukar Alih (*Switchable Islamic Profit Rate Swap*)**

Secara umumnya, struktur IPRS sedia ada dalam pasaran melibatkan transaksi *tawarruq* dilakukan oleh dua pihak, iaitu pihak yang menginginkan keuntungan berkadar boleh ubah dan pihak yang menginginkan keuntungan berkadar tetap.

Berdasarkan struktur ini, pada peringkat permulaan, pihak A akan memasuki transaksi *tawarruq* dengan pihak B berdasarkan nilai kadar keuntungan tetap dengan tempoh matang menyamai tempoh matang IPRS. Pihak A akan membayar kadar keuntungan tetap secara berkala mengikut sela masa yang telah ditetapkan. Manakala pihak B pula akan memasuki transaksi *tawarruq* yang lain berdasarkan nilai kadar keuntungan boleh ubah pada setiap sela masa yang ditetapkan.

Obligasi yang terbit daripada kedua-dua transaksi ini akan ditolak selesai dan pihak yang mempunyai obligasi yang lebih tinggi akan membuat bayaran berdasarkan baki obligasi yang wujud.

Terdapat cadangan daripada IKI untuk memperkenalkan ciri kadar tukar alih dalam IPRS. Ciri kadar tukar alih ini memberikan pilihan kepada pelanggan untuk menukar alih kadar yang ingin dilindungi nilai daripada kadar tetap kepada kadar boleh ubah ataupun sebaliknya. Pertukaran ini boleh dilakukan berulang kali pada setiap tempoh pengiraan berdasarkan terma-terma yang dipersetujui.

Berdasarkan struktur yang dicadangkan, pihak A memberi *wa'd* untuk membayar kepada pihak B jika penanda arasnya lebih tinggi daripada penanda aras pihak B. Manakala pihak B memberi *wa'd* untuk membayar kepada pihak A jika penanda arasnya lebih tinggi daripada penanda aras pihak A. Kesan pembayaran tersebut dicapai melalui transaksi *tawarruq*. Oleh yang demikian, hanya satu transaksi *tawarruq* akan dilaksanakan pada satu-satu masa yang ditetapkan.

Bagi mencapai ciri kadar tukar alih, pilihan diberikan kepada salah satu pihak di bawah pengaturan ini untuk menukar terma dalam *wa'd* dua hari sebelum tarikh pengiraan.

Sehubungan itu, MPS dirujuk berhubung dengan isu sama ada struktur yang dicadangkan boleh dilaksanakan ataupun tidak.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-132 bertarikh 21 Februari 2013 telah meluluskan cadangan produk IPRS yang mempunyai ciri kadar tukar alih sepertimana dikemukakan. Ciri kadar tukar alih boleh dilaksanakan berdasarkan persetujuan pihak-pihak berkontrak untuk mengubah terma-terma dan syarat dalam janji (*wa`d*) yang akan memberi kesan kepada penentuan harga dalam transaksi *murabahah* komoditi (*tawarruq*) yang akan dilaksanakan. Formula yang jelas adalah penting bagi membolehkan ciri ini dilaksanakan.

Asas Pertimbangan

Keputusan MPS ini berdasarkan pertimbangan terhadap dalil-dalil⁵ dan pandangan seperti yang berikut:

- i. Pandangan ulama semasa telah mengharuskan penggunaan *tawarruq* berdasarkan pandangan majoriti fuqaha yang mengharuskan penggunaan *tawarruq*.⁶
- ii. *Wa`d* sehalu daripada kedua-dua belah pihak adalah mengikat berdasarkan persetujuan masing-masing.
- iii. Selepas *wa`d* dilakukan, tiada halangan Syarak bagi IKI dan pelanggan untuk bersetuju meminda terma-terma *wa`d* tersebut sebelum termeterainya *murabahah*. Terma-terma *wa`d* boleh dipinda berdasarkan persetujuan bersama antara pihak pemberi dan penerima *wa`d*.
- iv. Dalam konteks transaksi *tawarruq* bagi produk IPRS ini, variasi yang dibuat adalah pada penentuan harga yang akan ditentukan sama ada berkadar tetap atau boleh ubah. Pendekatan untuk mencapai unsur variasi tersebut boleh dilakukan sama ada menerusi pindaan terhadap terma dan syarat *wa`d* atau melalui pembatalan *wa`d* asal dan digantikan dengan *wa`d* yang baharu. Kedua-dua pendekatan ini tidak menimbulkan halangan Syarak sekiranya dipersetujui oleh penerima *wa`d*.

⁵ Rujuk dalil kepada asas pertimbangan dalam perkara 4 berkenaan Swap Kadar Keuntungan Secara Islam (IPRS) Menggunakan Dua Transaksi *Tawarruq*.

⁶ Ibnu al-Humam, *Syarh Fath al-Qadir*, Dar al-Kutub al-Ilmiyyah, 2003, j. 7, h. 199; Ibnu Muflih, *Al-Furu'*, Bait al-Afkar al-Dawliyyah, 2004, h. 931; manakala pandangan ulama Syafi'i dilihat dari sudut keharusan *bai' `inah*.

6. Produk Deposit Berdasarkan Kontrak *Wakalah* Dan *Kafalah*

Sebuah IKI berhasrat untuk menawarkan produk deposit berdasarkan kontrak *wakalah* dan *kafalah*. Menerusi produk ini, pelanggan bersetuju untuk membuka akaun deposit berdasarkan kontrak *wakalah* di mana pelanggan akan melantik IKI sebagai ejen untuk menguruskan akaun deposit.

Selain itu, IKI secara sukarela akan menjamin pembayaran amaun prinsipal kepada pelanggan pada bila-bila masa berdasarkan kontrak *kafalah*. Dalam cadangan produk ini, pemeteraian kontrak *wakalah* dan *kafalah* akan dilakukan secara berasingan dan pelanggan akan menerima pulangan keuntungan berdasarkan kadar indikatif yang dipersetujui pada awal pemeteraian kontrak *wakalah*.

Dalam hal ini, MPS dirujuk berhubung isu sama ada penggabungan antara kontrak *wakalah* dan *kafalah* bagi akaun deposit seperti yang dicadangkan dalam struktur produk yang dinyatakan dibenarkan Syarak.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-143 bertarikh 30 Januari 2014 telah memutuskan bahawa struktur produk deposit yang dikemukakan tidak diluluskan.

MPS berpandangan bahawa secara asasnya *wakalah* dan *kafalah* boleh digabungkan dengan syarat seseorang wakil itu bertindak sebagai penjamin yang menjamin obligasi pihak ketiga kepada prinsipal (*muwakkil*). Namun, seorang wakil tidak boleh menjamin prestasi/obligasi dirinya sendiri sebagai wakil di bawah *wakalah* kepada *muwakkil*.

Asas Pertimbangan

Wakalah dan *kafalah* boleh digabungkan dengan syarat wakil itu bertindak sebagai penjamin yang menjamin obligasi pihak ketiga kepada *muwakkil* dan bukan menjamin prestasi/obligasinya sebagai wakil di bawah *wakalah* kepada *muwakkil*.

Berdasarkan kepada penghuraian cadangan produk, pihak IKI dilihat memberi jaminan kepada amaun prinsipal yang diuruskan olehnya selaku wakil. Ini bercanggah dengan keperluan Syariah yang melarang jaminan oleh wakil di atas obligasinya dalam konteks pengurusan pelaburan.

7. Konsep *Tawarruq* Dalam Produk Deposit Akaun Semasa Dan Akaun Simpanan (CASA)

Terdapat cadangan daripada sebuah IKI untuk menawarkan produk deposit berasaskan *tawarruq*. Menerusi produk ini, pelanggan akan mendepositkan sejumlah amaun dan melantik IKI tersebut sebagai wakil untuk melaksanakan *tawarruq* pada tarikh yang ditetapkan.

IKI dibenarkan untuk menggunakan deposit tersebut sebelum transaksi *tawarruq* dilaksanakan. Sehari sebelum transaksi *tawarruq* dilaksanakan, IKI tersebut akan memberi *hamisy al-jiddiyyah* kepada pelanggan sebagai komitmen IKI untuk membeli komoditi daripada pelanggan.

Pada setiap awal bulan, IKI akan melakukan transaksi *tawarruq* di mana harga belian komoditi adalah bersamaan dengan amaun *hamisy al-jiddiyyah*. Amaun tersebut juga dianggap sebagai keuntungan ke atas jumlah deposit yang diterima daripada pelanggan.

Dalam hal ini, MPS dirujuk berhubung dengan isu sama ada produk deposit berasaskan *tawarruq* seperti yang dicadangkan dibenarkan Syarak.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-151 bertarikh 30 September 2014 telah memutuskan bahawa produk deposit yang berasaskan *tawarruq* seperti yang dicadangkan adalah tidak dibenarkan kerana wujudnya isu *bai' wa salaf* yang ketara yang dilarang Syarak.⁷

Asas Pertimbangan

Keputusan MPS ini berdasarkan pertimbangan-pertimbangan berikut:

- i. IKI pada hakikatnya menerima deposit atas dasar *qard* sebelum melakukan transaksi *tawarruq*.
- ii. Hanya sebahagian kecil sahaja daripada deposit digunakan untuk membeli komoditi sedangkan sebahagian besar deposit adalah *qard* daripada pendeposit kepada IKI.

⁷ Pemberi hutang (pelanggan) mendapat manfaat daripada hutang yang diberikan kepada IKI melalui transaksi jual beli yang dijalankan.

- iii. Nilai yang dilaksanakan dalam *tawarruq* hanyalah merangkumi nilai yang dianggap sebagai keuntungan ke atas deposit berasaskan *qard* semata-mata. Ini menguatkan lagi konotasi *bai' wa salaf*.
- iv. Tiada langkah yang menyeluruh (*exhaustive*) dilakukan bagi mengelak atau meminimumkan kemungkinan berlaku *qard* kepada wakil sebelum *tawarruq* dilakukan dalam struktur yang dicadangkan.

8. Produk Pembiayaan Perumahan Berasaskan *Tawarruq*

MPS dirujuk berhubung satu cadangan produk pembiayaan perumahan berasaskan *tawarruq* yang dihubungkan dengan akaun deposit *tawarruq*. Dalam produk ini, setiap lebihan bayaran yang dibuat oleh pelanggan yang melebihi daripada amaun sepertimana dipersetujui dalam jadual pembayaran akan dimasukkan ke dalam akaun deposit *tawarruq* yang membolehkan pelanggan mengeluarkannya pada masa akan datang. Lebihan bayaran ini akan memberikan manfaat kepada pelanggan melalui rebat (*ibra'*) dalam pengiraan keuntungan efektif harian bagi akaun pembiayaan perumahan pelanggan.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-172 bertarikh 29 November 2016 telah meluluskan cadangan produk pembiayaan perumahan berasaskan *tawarruq* yang dihubungkan dengan akaun deposit *tawarruq* menerusi mekanisme *ibra'* berdasarkan amaun bayaran yang melebihi amaun dipersetujui dalam jadual pembayaran.

Asas Pertimbangan

Keputusan ini berdasarkan pertimbangan bahawa secara umumnya, penghubungan antara akaun pembiayaan berasaskan *tawarruq* dengan akaun deposit *tawarruq* diharuskan kerana ia tidak mengandungi elemen-elemen berikut:

- i. Unsur riba, ketidakpastian (*gharar*) dan perjudian (*maysir*);
- ii. Pertentangan dengan objektif akad (*muqtada al-'aqq*) bagi setiap kontrak yang digabungkan; dan
- iii. Perkara yang diharamkan oleh Syarak.

9. Penambahbaikan Terhadap Skim Pembelian Portfolio Aset Kewangan Dengan Rekursa Secara Islam (PWR-i)

Pihak Cagamas telah mengemukakan satu cadangan penambahbaikan terhadap skim pembelian portfolio aset kewangan dengan rekursa secara Islam yang bertujuan memenuhi keperluan kecairan dan pengurusan modal IKI dan seterusnya membantu IKI supaya menjadi lebih kompetitif.

Sehubungan itu, pihak Cagamas telah mengolah mekanisme Skim Pembelian dengan Rekursa Secara Islam (PWR-i) kepada tiga variasi iaitu:

- i. **PWR-i Dengan Kadar Keuntungan Terapung**
Pembelian aset kewangan pada harga siling dan penggunaan kaedah hibah untuk menentukan kadar apungan.
- ii. **PWR-i Dengan Pengukuhan Kredit**
Pembelian aset kewangan pada nilai yang lebih rendah daripada baki pokok portfolio aset kewangan yang dibeli menggunakan kaedah jaminan lebihan keuntungan (*Over-Collateralisation*).
- iii. **PWR-i Dengan Tambah Nilai**
Pembelian aset kewangan yang kadar keuntungan portfolionya lebih rendah daripada kadar keuntungan pembelian Cagamas menggunakan kaedah *wa'd* untuk melakukan transaksi *musawamah* komoditi bagi pembayaran subsidi.

Dalam hal ini, MPS telah dirujuk bagi mendapatkan kelulusan berhubung variasi produk yang dicadangkan.

Keputusan

MPS pada mesyuarat ke-173 bertarikh 24 Januari 2017 telah meluluskan cadangan struktur PWR-i dengan kadar terapung oleh Cagamas sebagai satu fasiliti kepada produk-produk pembiayaan yang menggunakan struktur kadar terapung di pasaran. Kontrak yang diguna pakai bergantung kepada jenis portfolio aset yang dijual oleh IKI. Bagi portfolio aset yang berasaskan hutang, kontrak yang diguna pakai bagi PWR-i ialah *bai' al-dayn* atau jual beli hutang menggunakan komoditi (*bai' al-dayn bi al-sila'*), manakala bagi portfolio aset yang berasaskan ekuiti, kontrak yang diguna pakai ialah jual beli aset fizikal (*bai' al-a'yan*).

MPS juga meluluskan cadangan penambahbaikan PWR-i dengan mekanisme tambah nilai yang sedia ada dengan menggunakan transaksi *musawamah* komoditi bagi pembayaran amaun subsidi daripada IKI kepada Cagamas. Di samping itu, MPS meluluskan struktur PWR-i dengan nilai belian lebih rendah daripada baki pokok berasaskan konsep reda-meredai antara kedua-dua pihak.

Penambahbaikan terhadap struktur-struktur ini membolehkan IKI menjual portfolio aset mereka kepada Cagamas bagi tujuan pengurusan kecairan.

Asas Pertimbangan

Keputusan MPS ini berdasarkan pertimbangan bahawa pemakaian kontrak *bai' al-dayn* dan *bai' al-dayn bi al-sila'* bagi pembelian portfolio aset berasaskan hutang dan pemakaian kontrak *bai' al-a'yan* bagi portfolio yang berasaskan ekuiti adalah selari dengan kehendak Syarak. Tambahan pula, persetujuan dengan syarat dan terma yang ditetapkan adalah berdasarkan prinsip reda-meredai antara pihak-pihak yang berkontrak sepertimana yang dinyatakan dalam kaedah fiqah berikut:

الأصل رضى المتعاقدين ونتيجته هي ما التزمه بالتعاقد

*"Hukum asal dalam akad adalah reda (persetujuan) kedua-dua pihak yang berkontrak dan kesan kontrak adalah berdasarkan kepada hak dan tanggungjawab yang telah mereka persetujui dalam akad."*⁸

⁸ Ahmad al-Zarqa', *Syarh al-Qawa'id al-Fiqhiyyah*, Dar al-Qalam, 1989, h. 482.

